משנה · אחרונים · רש״ש · סדר נשים

רש״ש על משנה נדרים

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש״ש על משנה נדרים

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-משנה-נדרים/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ד 5
פרק ב 5
משנה א 5
פרק ג 6
משנה ד 6
משנה ז 6
משנה ט 6
משנה י 6
משנה יא 7
פרק ד 7
משנה א 7
משנה ב 7
משנה ג 8
משנה ד 9
משנה ו 9
פרק ה 9
משנה ג 9
משנה ה 10
פרק ו 10
משנה ד 10
משנה ו 11
משנה ז 11
משנה ח 12
משנה י 12
פרק ז 12
משנה א 12
משנה ג 13
משנה ה 13
משנה ו 13
משנה ח 14
משנה ט 14
פרק ח 15
משנה א 15
משנה ו 15
פרק ט 16
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ז 17
משנה ח 17
משנה י 17
פרק י 17
משנה א 17
משנה ב 18
משנה ה 18
פרק יא 19
משנה א 19
משנה ב 19
משנה ג 19
משנה י 20
משנה יב 20

פרק א

משנה א

בתוי"ט בפתיחה ד"ה לשון הר"ן כו' דאילו חרמי בד"ה לא שייכי כו'. צ"ע דהא לקמן בגמרא אמרינן וכיון דתני תרתין תני לכולהו:

שם עיקר הנדר הוא שיאמר דבר זה אסור עלי בין שהתפיסו כו'. אבל בפרק שבועות שתים בסוגיא דמתפיס בשבועה כתב דבאינו מתפיס אינו אסור אלא משום יד וכ"כ הב"ח בשמו בסי' ר"ד. והט"ז כ"ע דל"ד ונהפוך הוא. ומ"ש התוי"ט אבל האומר נדר שלא אוכל אינו כלום ל"י טעם נכון לחלק בין זה למודרני ממך שאיני אוכל לך דלקמן דהוי יד וע"ש בתוי"ט:

בתוי"ט ד"ה כנדרי רשעים (**הב'**) **וכן אם אמר כנ"ר הימנו משמע שלא אוכל** ותימה דבגמ' א"ר דאמר הימנו שלא אוכל מבואר דבעינן שיאמר בפירוש שלא אוכל [ע' תורע"ק אות ה'] ונראה למחוק תיבת משמע:

שם בתור"ע [**אות ב**] **הקשה דל"ל הקישא נלפיה במה מצינו כו' ע"ש**. ותמיהני דנעלם מכת"ר דהר"ן עמד בזה לקמן (דף ד ב) בד"ה תיתי במ"מ מנדרים ותירץ דרוצה לרבות אף למלקות ע"ש. ובזה מיושב ג"כ מה שהקשה עוד דמאי מיבעיא ליה בצדקה הא איכא למילף במ"מ (ול"י מדוע שביק בעיא דפאה הקודמת) די"ל דע"כ לא מבע"ל אלא אי ילפינן לה מקרבנות מהיקשא ללקות על בל תאחר דידה (ע' ר"ן ד' ד ד"ה הואיל וכך) למ"ד דלוקין על לאו שאב"מ או דאינה רק מן במ"מ ואין לוקין על הב"ת דידה כיון דעיקרו אינו אלא מן במ"מ. ובין בדבר דבקדושין קאמר א"ד ואת חזאי כו' ולא תפסי בה קדושין. ובפאה וצדקה לא מסיים ולא הויא פאה וצדקה. כה"נ נכון לשיטת הר"ן אבל מהר"ן עצמו בד"ה ולענין הלכה מוכח דמפרש דלענין הדין גופי' מיבעיא ליה אם יש יד או לא. ואולי י"ל דע"כ לא ילפינן במ"מ אלא קדושין דדמיא לנדרים דאסר לה אכ"ע כהקדש כדאיתא בריש קדושין אבל פאה וצדקה לא מצי למילפינהו במ"מ:

משנה ב

בתוי"ט ד"ה נדר במותא כו' ומשום דבמוהי אינו מענין שבותה שקוקה כו' וכ"ה בפסקיו אולם לפנינו ברא"ש שבותה שבוקה משמע דכן היתה לפניו במשנה וכ"ה בריי"ף ובריטב"א ובשו"ע רל"ז סעי' י':

משנה ג

בתוי"ט ד"ה כאימרא כו'. וקשיא עצים מאי חיים שייך בהו ועי' לקמן מ"ד בדבריו ד"ה ר"י מתיר (הא') אבל לדבריו שם יקשה הא פיגול ונותר ג"כ ממשיים. ול"נ דחיים יאמר

ג"כ על הבריות כמו עד חיותם (יהושע ה) ע"ש בביאור ועי' בברכות (נ ב) תד"ה מודים דכלי שלם נקרא גם כן חי ולכן גם על עץ שייך לומר כן מפני שמתקיים זמן ארוך אפילו בתלוש טרם ירקב משא"כ בשר כמו שאמר אנטונינוס (סנהדרין צא ב) אפשר חתיכה של בשר עומדת ג"י בל"מ ואינה מסרחת. ומה שנקרא בלשון חז"ל (וכן בארמית) בשר חי קודם שנתבשל זהו ע"ד השאלה והרחבת הלשון עמש"כ לקמן (מט). וענ"ל דבר"ן ט"ס וצ"ל משום דבלא כ"ף חי קרבן קאמר. כי לא בא לתרץ רק קרבן עולה כו' שהזכיר בואם תקשה עלי אבל אימרא כו' וכן מנחה אין שמן מורה על שם איסור כי גם מתנה נקראת מנחה כמו מנחה לעשו אחיו וכיוצא אך ק"ק ממזבח דלא מצאנוהו אלא על הקרבת קרבן עליו ואולי משותף הוא גם למקום ששוחטין בו חולין כמו שם בית המטבחים ובמקרא הכינו לבניו מטבח:

שם סד"ה כאשים כו' שלהבת של אש על המזבח כו'. לכאורה קשה מהא דאיתא בביצה (לט) במשנה דשלהבת של הקדש אין מועלין בה. [התוי"ט רמז לשם] ואולי משום דמדרבנן מיהא אסור. ענ"ל דשם איירי בשלהבת לחוד אבל כשהיא קשורה בגחלת מועלין בה כדמחלק שם לענין הוצאת שבת וכ"כ הט"ז ביו"ד סימן קמ"ב לענין שלהבת עבודת כוכבים:

משנה ד

במשנה לקרבן לא אוכל לך ר"מ אוסר. התוי"ט תמה על הרמב"ם והרע"ב שכתבו דא"ה כר"מ דהא כש"כ לבר פלוגתיה דאסור ועיין כל דבריו. ואישתמיטתיה מש"כ התוספות דבשלמא לפר"י דגרס לקרבן בחטף כו' לפיכך מותר לרבנן דל"ל סברא דלקרבן יהא כו' ע"ש ולעיל (יא ב) לתירוצא דסתמא דהש"ס פליג שם תנא דברייתא על ר"מ בזה ואע"ג דרב אשי מתרץ שם בע"א פסקו הרמב"ם והרע"ב כסתמא דהש"ס וכה"ג כתב התוי"ט בר"פ דלקמן בד"ה חולין:

פרק ב

משנה א

ברע"ב ד"ה הר"ז מותר כו' וחטאת כו'. מדבריו אלה וכן מהרמב"ם בפירושו לקמן פ"ב ובחבורו פ"א ה"י נראה להדיא שמפרשי' [לעיל בגמ' מרבה אני חטאת ואשם שהוא מתפיס בנדר כו'] מפני שבאים לפעמים ע"י נדר גמור כגון ע"י נזירות ע"ש. וק"ל ממעשר בהמה לקמן יח ב (והר"ב שם נראה שסותר א"ע). ואולי י"ל מפני דאילו היה רוצה היה מפזרן ביותר ממלוא רגל בהמה רועה. אך לפ"ז גם בכור יכול להערים ולהתפיסו בזבח

אחר טרם הוולדו וכן ק"ל ממנחות (צ ב) דקורא לשעירי חטאת אינן באין בנדר ונדבה ולעולת ראיה באה בנו"נ. וזה י"ל דשעיר לחטאת לא מצינו בא בנו"נ. וק"ל בסוגיין מדוע לא מחלק הש"ס דחטאת ואשם מ"ל בנו"נ כגון באומר הרי חטאת ואשם לפטור את פלוני המחוייב בהם עיין ט"א ר"ה (ו) ד"ה אימא דיבורא לאו כלום הוא:

שם בתוי"ט ד"ה הר"ז בלא יחל כו' דבה"מ ואחרים נהגו כו' שנאמר לא יחל דברו. נראה דדריש דברו הנהגתו מלשון ידבר עמים (תהלים מז) וידבר עמים (שם יח) להרד"ק וש"מ שהוא ענין הנהגה. ובזה אתיא לנכון טפי מה שהוציא מכאן ר"י הכהן המובא בפסקי הרא"ש ובר"ן לקמן (פא ב):

פרק ג

משנה ד

במשנה ובה"א אלו ואלו מותרים. לכאורה לדידהו מותר בלא"ה מטעם שהותר מקצתו וכמש"כ הר"ן בר"פ בשם הירושלמי גבי נדרי זרוזין היה מעמיד אצל זה כו' ע"ש. ועי' לעיל (כה ב. כו) פלוגתא דרבה ורבא. ויל"פ דגם ב"ה מודה דלכתחלה אסור להוסיף אף דשרי לפתוח דהא גרע הואיל דגלו דעתייהו שאינן חפצים יותר. או מטעם הרא"ש. וכ"מ מדנקט פלוגתייהו בלשון דיעבד:

משנה ז

בתוי"ט ד"ה למי שהחמה כו'. מדל"ק מן הרואין גמ'. ק"ל דלמא רצה להוציא אף סכי שמש דבכורות (ס"ד מג) במשנה. ומש"כ הט"ז ביו"ד בסי' רי"ז סק"ל בביאור דברי התוס' דעוברין רואין החמה ע"פ האגדה דפ"ג דנדה דהעובר מביט מסוה"ע ועד סופו. לא מחוור כלל. דההיא אינה הבטה חרשיית. ול"נ איפכא דעובר היה ממועט אף אם אומר מן הרואים סתם. ובקושיית התוס' למחוק תיבת עוברים וכן היא מסובבת בד"ח:

משנה ט

במשנה מן הילודים כו'. עי' פירוש הגר"א ביו"ד סי' רי"ז סקמ"א דר"ל בניקוד שו"א שור"ק דהוא בינוני פעול. ודלא כמשמעות הר"ן שהיה קורא בניקוד חיר"ק וחול"ם ע"ש:

משנה י

במשנה מאוכלי שום כו'. התוי"ט כ' של"י מדוע השמיטו הרמב"ם. ואנכי תמה עליו מדוע לא הרגיש שהרמב"ם השמיט כל עיקר תקנת עזרא באכילת שום אלא ברור משום שכ' בפ"ד מהל' דעות ה"ט שלא לאכול שומים אלא מעט ואחר ימים הרבה ובימה"ח לא

יאכל מהן כלל. וצ"ל דתקנת עזרא לא היתה אלא לזמנם ועי' יש"ש שם במרובה. ולכן נפל דין זה בבירא:

משנה יא

בתוי"ט ד"ה שכל המצוות כו' פירש"י כו' וקשה לי כו'. ולא זכר שכ"ה לקמן בברייתא:

פרק ד

משנה א

במשנה אבל משאיל לו חלוק וטבעת כו'. לקמן בגמרא הגי' טלית קודם לטבעת וכ"ה בהר"ן כאן ובפסקי הרא"ש ובמשנה שבירושלמי והיא יותר נכונה:

שם במשנה אבל משאיל כו' וכל דבר שא"ע בו אוכל נפש. נ"ל דהוא סוף הדבור ופורט ואח"כ כולל אולם בגמ' (דף לג) באו הדברים וכל דבר כו' משום שמשכירין כו' בדבור אחד. [אמר המעתיק עי' בתוס' ב"ק נ"א ע"ב בד"ה זה נכנס כו' והריטב"א שאצל הרי"ף מושך הדבור וכל דבר כו' אלעיל וגירסתו היתה במשנה ומקום שמשכירין ע"ש. וצ"ע שם בתוס']:

שם מקום שמשכירין כיוצא בהן אסור. וכתב התוי"ט בשם רש"י ותוס' והראב"ד במגילה דהיינו בשוה פרוטה. ועמש"כ בסוכה (כז ב). וע"ע לקמן (מו ב) אבל בבציר לא גי' המפרש ותוס' והרא"ש. ואולי צריך ג"כ שיוכל לקנות ממנה מאכל כזית דאין אכילה פחותה מכזית לחכמים דרפ"ג דשבועות ואי משום חצי שיעור עמל"מ רפ"ד מהלכות שבועות. ואפשר דמאכל מיקרי אפי' פחות מכזית:

משנה ב

שוקל את שקלו. וכ' התוי"ט פירש הרע"ב דמצוה כו' כן ל' הרא"ש כו' וק"ל כו'. ואישתמיטתיה דזהו מלשון הגמ' בכתובות בשלמא שוקל כו' מצוה קעביד. וע"ש בפרש"י ותוס'. והר"ן שפירש לקמן בגמרא בד"ה אלמא אברוחי דקאי ג"כ אשוקל דלכאורה הוא נגד הגמרא הנ"ל. צ"ל דס"ל מדל"ק הכא נמי בשלמא כו' כהתם משמע דאתרווייהו קאי ופליגי הסוגיות אהדדי כמו דפליגי לקמן בטעמא דרב הושעיא ל"א כרבא וכדפי' הר"ן שם:

[**שם בתוי"ט סד"ה מקום שמשכירין כו' ולפיכך יש לתמוה על הרע"ב כו'** נ"ב אתמה שלא העיר שגם הרמב"ם בפי' המשנה כתב הך אוקימתא שיאמר לו הנאת מאכל עלי (ואמנם בס' היד רפ"ו דנדרים כתב הנאה המביאה לידי מאכל) וכן בירושלמי איתא רק המודר הניית מאכל ע"ש. מהגרמ"ש]:

שם בתוי"ט ד"ה מקום כו' לפי ששכר הזה כבר מצוי בידו. ק"ל דהא שכר השבה לא מצי שקיל אלא כמו שהיה בטל מאותה מלאכה דעסיק בה עי' תוס' ב"מ (סח) ד"ה ונותן. ושכר כזה אינו מצוי. כי מי פתי יסור הנה להשכיר את עצמו איש כזה שמתעסק במלאכה שמרויח בה הרבה לעסוק במלאכה ששכרה מעט. וכש"כ למאן דמפרש שישב בטל לגמרי. וי"ל:

משנה ג

במשנה אבל לא ילמדנו מקרא (היינו במקום שנוטלין עליה שכר כדאוקמיה שמואל בגמרא) אבל מלמד הוא את בניו מקרא (ואת בנותיו ליתא בגי' הרא"ש בפסקיו ובהל' הרי"ף והרמב"ן ולקמן בגמרא (לז) וכ"נ להדיא בפי' הרא"ש שם ד"ה בנות וכ"מ שם (ע"ב) בהר"ן ד"ה גדול ועתוי"ט). וכ' התוי"ט בשם התוס' משום דאין המודר חייב לתת שכר מלמד לבניו. ותמיהני עליו איך לא הביא דעת הרמב"ם בפ"א מהל' ת"ת הל"ג שכ' שחייב אדם לשכור מלמד לבנו. וכן שם בה"ז וחייב ללמדו בשכר עד שיקרא תורה שבכתב כולה. וכ"פ הטוש"ע סי' רמ"ה. והרמ"א הוסיף שם דכייפינן ליה כו' ע"ש. ולעד"נ דלכאורה קשה הא דאיתא לעיל דאם נכסי מחזיר אסורין על בעל אבדה במקום שנוטלין עליה שכר אסור להחזיר לו בחנם. מ"ש מפורע את חובו אליבא דתנן דרשאי וה"ה אם יש לו חוב בעצמו עליו יוכל למחול לו כמש"כ הבאה"ט בסי' רכ"א סק"ה. ומדוע לא יכול למחול לו השכר. אלא דפתרון הדברים דלא שרי אלא דוקא היכא שאינו מהנה לו כלום בנתינת איזה דבר לידו בשעה שהוא מבריח את הארי מעליו וכלשון הרמב"ם בפ"ו מהל' נדרים ה"ד. וכן פורע חוב שעליו שהרי לא הגיע ליד ראובן כלום אלא מונע ממנו התביעה. ולכן להחזיר לו אבידה אף דזה גופא לא מיקרי הנאה דשלו הוא מ"מ קרינן ביה שהגיע לידו כלום בשעה שמוחל השכר (ולא דמי לחזרת המשכון דשרי בשו"ע שם. דשם מוחל לו החוב קודם חזרתו. אבל הכא באותו העת שמשיב לו אז מתחיל החוב דשכרו והמחילה עליו). ולכן אסור ללמד בעצמו מקרא דמיקרי הגיע לידו כלום. אבל לבניו שאינו מגיע לידו כלום רק שמצילו מהשכר ה"ל כמו מוחל את חובו דשרי. ומזה נראה דמה שהביא התוי"ט לקמן מ"ד מהב"י על הא דשרי לומר לו סם פלוני יפה לה כו' דבמקום שנוטלין עליה שכר אסור. אינו מוכרח כיון שאינו מגיע לידו כלום וכן בשו"ע השמיטו. ואולי דהאמירה אליו הוה כמו שמגיע לידו מאומה כמו רבית דברים שאסור בס"פ א"נ:

משנה ד

במשנה וישן עמו במטה. מש"כ התוי"ט ור"מ ור"י הלכה כר"י תמה בתור"ע דהא קי"ל הלכה כר"מ בגזירותיו. תמיהתו אינה אלא על לשונו אבל לענין דינא ודאי ה"ל כסתם משנה כיון דלא הובאה בה דעת ר"מ. אולם בדינא דעשיית אומן דבמשנה הסמוכה שפסקו ג"כ דלא כר"מ ודאי קשה ואולי הואיל דבכולן חד טעמא הוא משום גזירה. כיון דבדינא דלעיל לית הלכתא כוותי' ה"ה הכא:

[**שם בתוס' רע"א אות מ' ד"ה תמוה לי הא קיי"ל כו'** נ"ב לא ידעתי מדוע לא תמה ג"כ על פסק הרע"ב דאין הלכה כר"מ בהא דלא יעשה עמו באומן שהוא ג"כ מטעם גזירה כמש"כ בגמ' והביאו התי"ט ד"ה וחכ"א. אח"ז ראיתי להש"מ שהקשה כן. מהגרמ"ש]:

משנה ו

במשנה המודר הנאה מחבירו לא ישאילנו כו'. עי' תוי"ט שהבין דהמודר פירושו שהדירו חבירו וכן הביא בשם התוס'. וכתב דלרבותא נקטה המשנה בכה"ג דאע"ג דהמודר לא פשע גזרינן עליו שלא ישאיל. והקשה על הרע"ב דאסברה בנודר. ואזיל בתר איפכא. דהגזירה הוא נוגע טפי להמדיר שלא יוכל לשאול מן המודר דבר המצטרך לו. ולהמודר אין זה הפסד כלל. וכ"כ בעצמו לקמן פ"ה מ"ד בד"ה המודר הב'. דבמדיר מסתבר יותר לגזור עליו. ולפ"ז אדרבה הרע"ב אסברה ברבותא טפי. ומלישנא דהמודר אין הכרע כמש"כ הר"ן לקמן (מו) בד"ה תני נדור ע"ש וכ"כ שם הרא"ש בפסקיו כעין זה. ואולי הרע"ב בדוקא נקט נודר דאילו במדיר לא שייך למיגזר דלמא ישאיל למודר וכן באינך דכיון דהדירו מסתמא שונאו ואינו חפץ שיהנה ממנו המודר ואיך נחוש שיעשה לו טובה וישאילו. ותדע שכן דעתו מדכתב לקמן פ"ה מ"א בסופה כל שותף ידיר א"ח כו' כדי שיכופו אותו למכור לו חלקו. הוסיף תיבת לו על לשון הרא"ש שם ש"מ דס"ל דל"ג בזה:

פרק ה

משנה ג

במשנה אין לו בהם תפ"י מותר. עתוי"ט מה שהביא בשם הרא"ש דב"ק וכ"ע ולפ"ז י"פ כו' כמש"כ הר"ן כו'. במחכ"ת ל"ד בזה דלהרא"ש אין חילוק בין אוסר על שותפו לבין על אחר. רק דמחלק בין משכיר דמכר הנאתו לכן א"י לאסור אפילו על השוכר גופיה. לבין שותפין דהנאתו תחת ידו יכול לאסור אפי' על אחר ואין שום רבותא באחר טפי מבשותף:

משנה ה

במשנה שהכותב לנשיא א"צ לזכות. עתוי"ט שכתב הטעם דזה אין לך מגדר מילתא גדול מזה כו'. ותמוה דהרי יש תקנה דיזכה לנשיא או לאחר. ועוד דמשום חששא שמא יעבור על נדרו תקנו דיעבור בודאי וכעין זה הקשה הש"א בתשו' ד' בסופה. ולעד"נ דלפמש"כ התוספות בבכורות (יח ב) ד"ה אקנויי בתירוץ הראשון א"צ לכ"ז אלא מדינא קנה הנשיא דמשום כבודו גמר ומקני. ועמש"כ שם ראיות לסברת התוס' בס"ד:

שם וחכ"א אחד זה כו'. בתוי"ט חכמים היינו ת"ק כו'. תמוה דאדרבה ת"ק אומר דוקא נשיא. אבל נראה דר"י וחכמים פליגי בפירוש דברי ת"ק דלר"י דוקא נשיא נקיט והיינו בלא זכיה. ולחכמים ל"ד אלא דדבר בהוה. וכה"ג מצינו רבות עי' פסחים (קטז ב) במשנה וחותם בגאולה כו' ובפירוש רשב"ם ובתוספות. ועי' מו"ק כד. תוספות ד"ה עצרת כו' וחכמים אומרים. ובזבחים פג. ד"ה המזבח:

פרק ו

משנה ד

בתוי"ט ד"ה דג דגים כו' דע כי בלשונו כשיתחבר כו' מורה על הכלל. [נ"ב לפע"ד צ"ע כי לא מצינו כלל שיורה על הכלל כ"א על הפלגה מכל אישי (עי' תל"ט אות ש') וכשאני לעצמי רציתי לומר דמשנתנו או או קתני ר"ל שאמר דג או שאמר דגים. כי דג הוא שם המין ודגים הוא הרבוי לכן אסור בכל פרטי המין. וכן לקמן (משנה יו"ד) חטה. חטים גריס. גריסין גם כן או או קתני. אח"ז עיינתי בפי' הרא"ש כאן וראיתי שפי' או דג או דגים וי"מ כשאמר שניהם כו' ולא נהירא דבדגים לחוד סגי דמשמע כל מיני דגים (וכן ראיתי בתוס' שם שפירשו ג"כ דג או דגים). אמנם אצל חטה חטים פי' הרא"ש דאמר תרווייהו ור' יהודה לא פליג את"ק ופשוט מחמת שבגמ' שם (נב ע"ב) תניא רשבג"א חטה שאני טועם אסור לאפות ומותר לכוס. חטים שא"ט אסור לכוס ומותר לאפות. חטה חטים שא"ט אסור בין לכוס בין לאפות גריס כו' גריסין כו' גריס גריסין כו' אלמא דמ"ש חטה חטים וגריס גריסין פי' דאמר תרווייהו. אמנם אם כאן מוכח שפירוש חטה חטים וגריס גריסין דאמר תרווייהו. הנה בא זה ולימד על דג דגים שפירושו ג"כ דאמר תרווייהו. וצע"ג על הרא"ש ותוס' על שפירשו או דג או דגים. וכשאני לעצמי שמ"ש בברייתא "חטה חטים שא"ט אסור בין לכוס בין לאפות" "גריס גריסין שא"ט אסור בין לבשל בין לכוס" הוא ט"ס והוספה מאוחרת בבריי' מן לשון המשנה מאיזה מעתיק ולפ"ז הפשט הפשוט חוזר וניעור דאו או קתני במתניתין. ולפ"ז ת"ק סובר דאם אמר חטה אסור גם

קמח. וכן אם אמר גריס אסור גם חיים ור' יהודה פליג ואמר קונם גריס או חטה שא"ט מותר לכוס חיים. ורשב"ג בברייתא מפרש טפי ופליג על הת"ק דחטה אסור לאפות ומותר לכוס חיים. חטים אסור לכוס ומותר לאפות. גריס אסור לבשל ומותר לכוס גריסין אסור לכוס ומותר לבשל. ומנא אמינא לה. כי עיינתי בירושלמי ומצאתי הגירסא כן בלי הבבא דחטה חטים וגריס גריסין. וכ"ה בתוספתא (אלא שיש לתקן שם הגי' קצת. אבל לא להוסיף שם הבבות גריס גריסין וחטה חטים כמו שהגיה הגר"א ז"ל כדרכו תמיד להגיה התוספתא מהגמרא). ויותר פלא דבירושלמי ובתוספתא הגירסא א"ר יהודה (לא אמר רשב"ג) ולפ"ז הוא הוא ר' יהודה דמתניתין אלא שבמשנה לא אמר כ"א אם אמר חטה או גריס ובברייתא מפרש גם אם אמר חטים או גריסין. והנה כאן בגמ' (נ"א ב') מביא ברייתא תניא רשב"א דג שא"ט אסור בגדולים ומותר בקטנים דגה שא"ט אסור בקטנים ומותר בגדולים דג דגה שא"ט אסור בין בגדולים בין בקטנים. ומש"כ דג דגה בודאי ההכרח לפרש שאמר שניהם וכפירש"י והר"ן. אבל לפי דרכי גם כאן יש להגיה מהירושלמי והתוספתא דג שא"ט אסור בגדולים ומותר בקטנים דגה שא"ט אסור בקטנים ומותר בגדולים. דגים שא"ט אסור בין בגדולים בין בקטנים (ובתוספתא חסר הבבא דדגה) והדעה הזאת דרשב"א מתאחדת עם דעת רשב"ג או דר"י גבי חטה וגריס. ומאד שמחתי כי בפסקי הרא"ש הגירסא תניא רשב"א אומר חטה כו'. מהגרמ"ש]:

משנה ו

ברע"ב ד"ה מותר ברוטב כו' רוטב הנקפה כו' והקשה עליו התי"ט דהא הואיל ונקפה גרוע מרוטב עצמו ומאי קמ"ל כו' ואינו קושיא כ"כ די"ל דמשום דר"י דאוסר נקיט ליה וכן לרבנן באומר בשר זה:

משנה ז

במשנה אמר קונם יין זה שאיני טועם כו'. בפסקי הרא"ש ל"ג מלת זה. וכ"נ להדיא גירסת הר"ן לקמן ע"ב בד"ה קונם יין. ולכאורה קשה לפ"ז בעיין דרמב"ח בשאני טועם אי דוקא אי ל"ד. ואולי יין שאני דגופו ממש נתערב ועמש"כ בסמוך:

שם בתור"ע (אות מ"ו) הניחו בצ"ע דדלמא אמר הכי כדי לאסור עצמו בכל שהוא ע"ש. ובקל י"ל דא"כ הל"ל שאני אוכל כ"ש. וענ"ל דכמו דהנודר מטרית טרופה אסור אפי' בציר ומורייס לעיל לגירסת רוה"פ אע"ג דטרית טרופה הדג בעין אלא שמחותך ובציר ליתא אלא טעמו מ"מ אמדינן דעתו דכיון דדייק כולי האי דעתי' לאסור אף טעמי' לבד. ואף לגי' הר"ן שם דמותר בציר. הא כתב שם דסד"א כיון כו' לכן הכא נמי כיון דדייק כולי האי לאסור בכ"ש דעתו אפי' בטעמו וביוצא ממנו. וענ"ל דטעם ודאי נכלל בשאני

טועם וכי איצטריך ליה להיוצא מהן. וכ"מ מדלא איבעי' ליה לרמי אמתני' דלעיל דאיירי בטעם אלא אמתני' דהכא דאיירי ביוצא מהן (עי' תוס' ברכות (לט) ד"ה מיא דסילקא) ולכן ודאי אמרינן כיון דדייק לאסור אף הטעם דעתיה ג"כ על היוצא מהן:

משנה ח

במשנה הנודר מן התמרים מותר בדבש תמרים. בתוס' הקשו אמאי לא תני תמרים אלו כו' אסור ביוצא מהן. ולעד"נ דהכא מותר אפי' אומר אלו דבחולין (קכ ב) מסקינן דבאיסור דאינו בא מאליו ילפינן משקין היוצאין מהן שיהו כמותן מתרומה או מבכורים וחד מהנך ע"ש. ובתרומה ובכורים גופייהו ס"ל לר' יהושע שם דאינו אלא בזיתים וענבים בלבד וכן בערלה ע"ש ודיו לבא מה"ד להיות כנדון ואף דבערלה ותרומה משמע בפי"א דתרומות דאף שאר משקין אסורין מיהא דרבנן (עי' בפירוש הרא"ש שם) אפשר דבנדרים לא החמירו. אולם לקמן ר"פ קונם משמע דאדרבה בנדרים מחמרינן טפי ע"ש בר"ן ד"ה כמאן אזלא. אך מ"מ נהי דמדרבנן אסור כיון דל"ד להנהו דלעיל דמיתסרן מה"ת להכי לא תני לה:

שם בהרע"ב בפירוש הב' והוא מפירוש הרמב"ם. וע"ש דנראה מדבריו דל"ג בדברי ת"ק מסתוניות מותר בחומץ סתוניות דהן עצמן אין דרכן לאכול כמו שכתוב שם ובכזה ס"ל לת"ק דאסור ביוצא מהן. ולכן ל"ד הרע"ב בהביאו פירושו על הגי' שלפנינו. וכן ל"ד התוי"ט בהביאו דברי התוס' ליתר ביאור לפי' זה. ולא העיר דלהתוספות סתוניות דרכן להאכל ומוכרח להגירסא שלפנינו:

משנה י

במשנה מן הכרוב אסור באיספרגוס. בהרע"ב כ' פירוש אחר דהוא המים ששלקו בהן הכרוב. וכ' התוי"ט וצריך לחלק כו' ע"ש דמשמע דדעתו לחלק בין שליקה למליחה אבל מה יענה בהא דלעיל בהנודר מן הבשר דמותר ברוטב והיינו אפי' ע"י בישול כדמוכח מהא דפליג ר"י והביא ראיה מדאסר ר"ט ביצים שנתבשלו עמו לכן העיקר כמו שסיים ואפשר דבלשון ב"א כו'. וכ"כ הט"ז סימן רי"ז ס"ז:

פרק ז

משנה א

במשנה מותר בדלועין ור"ע אוסר. ופסק הרמב"ם בפירושו כחכמים. וכתב התוי"ט אבל בחבורו פ"ט פסק כר"ע. לא פסק כר"ע אלא בפלוגתא דהנודר מן הבשר דלקמן (בע"ב) אבל בהך דהכא אדרבה כתב שם בהל' י' בסתם הנודר מן הירק מותר בדלועין.

ונדחקו שם הכ"מ והל"מ. ול"נ כיון דהא דפסקינן כר"ע הוא מספיקא כמש"כ הר"ן לקמן והרא"ש בר"פ כל הבשר. ולכן בדלועין דלר"ע גופיה מספקא ליה כמש"כ הר"ן. גם התוס' בר"פ כה"ב כתבו דלא אסר אלא מדרבנן לכן הוי כעין ס"ס להר"ן וספיקא דרבנן להתוס'. משא"כ גבי בשר דלר"מ אסור בודאי כמש"כ הר"ן לקמן והתוס' כאן פסקו לחומרא. והשתא דאתינן להכי דיש חילוק בין בשר לדלועין. י"ל דת"ק דהכא דמתיר בדלועין מודה בבשר דאסור וכסתם מתניתין דר"פ כה"ב ולא סתרי אהדדי ולכן פסק הרמב"ם כתרווייהו. ובזה א"ש טפי הא דקאמר מאן תנא דפליג עליה דר"ע כו' ר"ל בבשר דהא ת"ק דמתניתין איכא למימר דמודה בבשר וא"כ לר"ח מתניתין דמעילה מני. ומשני רשב"ג היא וג' מחלוקת בדבר. ומדויק היטב לישנא דהיא. דר"ל מתניתין דמעילה. וסוגיא דר"פ כה"ב דמוקי למתני' דהתם כר"ע דוקא הוא דלא כאביי. והרמב"ם פסק כוותיה דסוגיא דדוכתא עדיפא ונכון בעז"ה:

משנה ג

במשנה באניצי פשתן. לשון המפרש דדייק ולא נפיץ. והעתיקו התוי"ט. וק"ל דמשמע הא דייק ונפיץ אסור. מ"ש מגיזי צמר דמותר מטעם דל"נ אלא לבגד. ועוד דמוכח להדיא בסוכה (יב ב) דאניצי לפרש"י הוא דדייק ונפיץ. ולפירוש התוס' הוא מטוה. ודייק ולא נפיץ הושני קרי ליה ע"ש:

שם רי"א כו' טען והזיע כו' מותר להתכסות. נ"פ דר"ל ללבוש וכן בלשון מקרא וערום יכסה בגד (יחזקאל י״ח:ט״ז) ועוד רבות. ושם כסות לראיה ומיושב הצ"ע דתור"ע ע"ש:

משנה ה

במשנה ואסור ליכנס לעיבורה. הרע"ב פירש הבתים כו' וכ"מ בפי' הרמב"ם. ולשון המפרש ג"כ פגום נכנס כו'. (אבל שאר המפרשים וכן הפוסקים סתמו דבריהם) ונ"ל דאפי' לר"מ בפ"ה דעירובין דנותנין קרפף לעיר אף שאין שם בית מ"מ הכא יודה דאם אין שם בית מותר דאמרינן שם טעמיה מקרא דמקיר העיר וחוצה כו' ע"ש א"כ חזינן דמיקריא חוצה ולא עיר ממש:

משנה ו

ברע"ב ד"ה אסור וכו'. אם החליפן. לכתחלה אסור המחליף כו' [כ"כ הרא"ש] כ"נ דצריך להפסיקן [הנקודה צ"ל אצל החליפן]. ור"ל דדוקא לכתחלה אסור ליהנות בחילופן אבל אם שוב החליף או קנה באותן הדמים דבר מה מותר בהנאתו דזה הוה חליפי חליפין עי' בק"נ אות ט"ז. ודלא כמשמעות התוי"ט. ודקדוק הב"י שהביא. הוא ממש"כ אסור המחליף דמשמע דוקא כשהחליפן הוא בעצמו:

שם בא"ד וגדולי קונם אסורים כגדולי הקדש. וכ"כ הרא"ש והר"ן. ותימה דהתנן פ"ט דתרומות מ"ד גדולי הקדש חולין. וזה אינו ענין לפלוגתא דבפ"ג דמעילה מ"ו כמובן. (ועי' בתרומות שם מה שתמהתי על פי' הרע"ב). וכן הרמב"ם בפ"ה מהל' מעילה הי"א פסק להא דתרומות. ובפלוגתא דבפ"ג דמעילה פסק כמ"ד דמועלין בהן. והתוי"ט במעילה שם הביא ראיה לפסק הרמב"ם מהמשנה דלפנינו ולא זכר מהמשנה דתרומות וצע"ג:

שם בתוי"ט ד"ה קונם פירות כו' העתיק לשון הרא"ש בלי חולק. אמנם הר"ן כתב דבאינו פורט מותר בחליפין. וכ"כ הב"י ר"ס רט"ז דהר"ן חולק בזה על הרא"ש וכן התוי"ט במשנה דלקמן. והטור השמיט דעת אביו בזה וכן בש"ע לא הזכירו. והש"כ שם סק"ד כתב ג"כ להתירא וכן הט"ז שם. ומש"כ בשם הרא"ש ג"כ להתירא תמוה. ולכאורה דעת הרא"ש תמוה דהא אפי' במשקין היוצאין מהן תנן בפרק דלעיל מותר וכש"כ חילופיהן. ועי' לעיל (נב ב) בפשיטות בעיא דרמב"ח ולשון השו"ע שם ברה"ס ואצ"ל במשקין היוצאין מהם ועי' בב"י שם. ואולי לדעת הרא"ש אם סחטן הוא בעצמו אסורין דומיא דחליפין דאסורין למחליף עצמו וצ"ע . והנה לענין דינא נראה דלא פליגי. דהרא"ש לא כתב לאסור בלא אלו אלא לשיטתו דאף באלו לא מיתסר אלא למחליף עצמו. ובזה גם הר"ן מודה אם נתפוס בעיא דרמב"ח לחומרא (כדפסק השו"ע בסעיף ב) כמבואר בדבריו כאן ובהשותפין. והאחרונים ל"ד בזה. גם מש"כ הש"כ בסק"א דדעת הסמ"ג בשם ר"י כהרא"ש דאפי' באלו לא מיתסר אלא למחליף עצמו. נמשך אחר הב"י שם שכ' ע"ד הסמ"ג ואין דעת הר"ן כן. אבל במחכת"ה ל"ד. שהרי הסמ"ג לא כתב אלא על בעיא דרמב"ח. וגם הר"ן כתב כן דבעייתו אינה אלא למחליף עצמו. ולכן גם מש"כ הש"כ בסק"ז במדיר שאסור בכל אופן כמו שאסר על עצמו. ל"ד דהא בהחליפן אחר יש חילוק ביניהן לדעת הר"ן:

משנה ח

במשנה מותר לאכול ולהתכסות אחה"פ. עתוי"ט שדקדק מלשון הרא"ש דעה"פ קאי נמי על מה שאת עושה. טפי ה"ל להביא מלשון הר"ן שכתב דעה"פ אאכילה נמי קאי:

משנה ט

הלכה לפני הפסח אסורה בהנאתו עה"פ. מש"כ התוי"ט ולוקה על הנאתו שלמפרע. ל"י מי דחקו להכנס במשעול צר במחלוקת דהתראת ספק (עי' שבועות כח ב אכליה לאיסוריה והדר אכליה לתנאיה פלוגתא כו' למ"ד הת"ס כו') הלא בפשטיה משמע דאם נהנית אחר שהלכה לוקה. וזהו אליבא דכ"ע. ועוד דאם תפרש דלוקה למפרע א"כ מאי איריא הלכה לפני הפסח אפי' אחה"פ קודם החג נמי:

שם בתור"ע (**אות נא**) **העלה בצע"ג דהא כל אם כלאחר דמי וכמש"כ הר"ן לקמן** (**עט ב**) **בד"ה אילימא** (**וכ"מ להדיא בגיטין ע"ב במשנה ובגמרא ע"ש**). ול"נ דהא אמר אביי (בגיטין שם) דאם שתי לשונות במשמע ע"ש. והיכא דמוכח דמעתה קאמר ה"ה כמו שאומר בפירוש מעכשיו וכדמוכח להדיא מרישא דמתניתין. וכ"כ הר"ן בשבועות פ"ג בסוגיא דשבועה שלא אוכל ככר זו אם אוכל זו. לכן גם בנידון שלפנינו דהרי חזינן דרוצה לקונסה שאם תלך לב"א שתאסר בהנאתו עד החג. ואם נאמר שלא כיון רק מאז שתלך. לא יהיה הקנס שוה. דאם תלך מיד תאסר משך רב יותר מאשר תלך לאחר זמן. לכן אמדינן דעתיה דמעכשיו קאמר ויהיה המשך זמן הקנס שוה לעולם. ועי' בש"א סי' צ"ג דמחלק כה"ג בהא דקי"ל דע"מ כאומר מעכשיו דמי. דהיכא דמוכח אמרינן דכוונתו על להבא מעת דיתקיים התנאי:

פרק ח

משנה א

במשנה חדש זו. במשניות ובירושלמי הגי' זה וכן בציון המפרשים כאן וכן עיקר. כי בכל המקרא הוא בל"ז. וכצ"ל לקמן בפיסקא שבגמרא:

שם יום אחד כו' אסור מיום אל יום. נ"ל משום דבנדרים הולכים אחר לשון בנ"א. אבל בל"ת איננו רק עד שתחשך. וראיה לדבר אותו ואת בנו דכתיב בו יום אחד ודינו כמבואר ביו"ד סי' ט"ז ס"ד:

והנה אם אמר שלשים יום משמע לי מסוגיא דנזיר (ה. ו) ומפי' התוס' שם דמקצת יום למ"ד ככולו. וכן יום שעומד בו עולה ליום אחד דומיא דנזיר שם (ובחדש אחד כ' הש"ך בסי' ר"כ סקי"ג דמונה משעה לשעה). ונראה דה"ה אם אמר שני ימים עולה לו יום זה ליום אחד ולמחר עולה לו ג"כ מקצת היום ככולו. אך לפ"ז אם נדר סמוך לשקעה"ח יהיה חמור יום אחד משני ימים וזה תימה:

שם ברע"ב אם אמר כו' והאומר כו' היום כו'. משום יום סתם. ל"ד דיום סתם גופיה הוא בעיא דלא איפשטא לקמן. וזה הוא מאמר מחלט:

משנה ו

במשנה קונם בשר שא"ט עד שיהא הצום כו'. כולם הבינו דהכוונה על יוה"כ ונדחק הר"ן בפי' לילי צום. ול"נ דעל אחד מד' תעניות קאמר (לבד מט"ב) וכ"נ מהמפרש ועל אותו שיבוא ראשון קאמר. ודרכן היה בלילה שקודם התענית להרבות בסעודה ולאכול בשר כדי שיקל עליהם התענית למחר עי' רא"ש בפרק יום הכפורים סי' כ"ב:

[**שם בתוי"ט ד"ה אינו אסור אלא עד לילי שבת כו'**. מסיים הרמב"ם לפי מאכלם וארצם כו' נ"ב כ"כ הרמב"ם בפ"ד מהל' דיעות הל"ט כי השומים הם ממאכלים הרעים אין ראוי לאדם לאכול מהם אלא מעט עד מאד ובימות הגשמים אבל בימות החמה לא יאכל מהן כלל. עכ"ל. ובזה א"ש קצת מה שהשמיט בחבורו דין דהנודר מאוכלי שום השנוי במשנתנו לעיל פ"ג מי"א (ותמה ע"ז התוי"ט שם) וכן הך תקנת עזרא מאכילת שום בערב שבת לא זכרה כלל בחבורו. מהגרמ"ש]:

פרק ט

משנה ב

במשנה ועוד אר"א פותחין בנולד וחכ"א. ופי' הרא"ש [עי' תוי"ט] ובדבר שאינו מצוי כו'. וכ"כ הר"ן לקמן (בע"ב) בפי' המשנה משום דפתח דשכיח הוא דמשוי כו'. וכן על הא דמשני הש"ס לקמן לרבנן דהאי כי מתו כו' היינו שירדו מנכסיהם הביא הר"ן ירושלמי ועוני לאו נולד הוא אר"ז העניות מצויה. ולעיל (כג) האי לאו נולד הוא דשכיחי כו'. מכל הני חזינן דבנולד דשכיח פותחין ואמרינן דאדעתא דהכי לא נדר אבל בלא שכיח אמרינן דלא היה מניח מלידור בשביל זה כמ"ש הרא"ש. וק"ל דזה היפך מסוגיא דריש כתובות דאמרינן שם ודלמא אונס דשכיח שאני ר"ל דלכן לא מבטל התנאי. וע"ש (ג) בתד"ה א"ד הג' עניני אונס. וכן לענין נדרים גופייהו לעיל (כז ב) פי' הרא"ש בד"ה שאני מעברא. ועכבו נהר דמתני' היינו כו' דלא שכיח. אמנם למתבונן בם יש לחלקם בכמה אנפי ואכמ"ל. ולא כתבתי אלא לעורר המעיינים. ודע דק"ל במה שפסק השו"ע או"ח סי' תרנ"ח ס"ד בנתנו ע"מ להחזיר ונאנס מידו דל"י. דלכאורה אם הוא אונסא דלא שכיח נימא דאדעתא דהכי לא אתני. ולא תקשה עלי מהא דגיטין (עד) ה"ז גיטך ע"מ שתתני לי כו' ומת כו' לא נתנה זקוקה ליבם. אע"ג דמיתה אונסא דלא שכיח כדמוכח בסוגיין. דש"ה דקפיד ואמר לי. וי"ל גם הפסק דהשו"ע הנ"ל משום דהתם להרוחה דידיה קמכוון שנצרך לו האתרוג לצאת בו עי' בגיטין שם (בע"ב) ולכן הוה קפידא אף בנאנס:

משנה ג

במשנה ואין חכמים מודים לו. בהגרי"פ נ"א וחכמים מודים לו כו'. גם הרא"ש בפסקיו הביא גי' זו (וכ"ה הגי' בירושלמי) וכ' וסוגיא דהגמרא משמע כגי' זו. וכ' הק"נ דכוונתו מהא דפריך הגמרא מת נולד הוא. ומאי פריך דלמא ר"מ ס"ל כר"א דפותחין בנולד. וזה אינו כלום. דהגמרא פריך שפיר על שאמר שהן כנולד. הרי מת נולד גמור הוא. ותו מ"ק ואינן כנולד. למה הרי נולד הוא אלא דפותחין בנולד לפי סברתו. אבל כוונת

הרא"ש דלגי' ואין חכמים כו' קשה דמאי פריך לריו"ח ל"ל למיתני תרי זימני נדר בטעות הא איצטריך לאשמעינן דהתם מודו ליה כמו שהקשו התוס'. וכ"כ הלח"מ רפ"ח מהל' נדרים אולם לפי' הרא"ש כאן דלריו"ח ר"מ מחמיר. ודאי אין מקום לגי' וחכמים מודים לו. דא"כ מאי פריך ל"ל תרי זימני כיון דהך דהכא לאיסורא ודהתם להתירא. ויש לדחוק דהכי פריך דכיון דאמר ואינן כנולד והיינו משום נדר טעות רק דהכא גזרו ממילא מוכח דהיכא דליכא למיגזר כהתם הוה נדר טעות:

שם מת הכלב או שנהרג הנחש. וכתב התוי"ט משום דגבי נחש שכיחא טפי הריגה. ונראה ראיה מסנהדרין (טו ב) א"ב נחש. פי' דלר"ע כל הקודם להרגו זכה ע"ש:

משנה ז

בתוי"ט ד"ה לזה ולזה כו' לפי"ז רישא דהכא כרבנן דאי כר"ש כו' ליתני רבותא שאני נהנה לזה כו'. וא"כ מתני' תברא מי ששנה זו לא שנה זו. וזהו דוחק דכל כי האי ה"ל לגמרא לפרושי. וגם הר"ן כ' דסתם לן תנא הכא כר"ש כו' ומה לי חד סתמא כו'. משמע דכאן לא סתם כרבנן. אבל בשבועות (לח) דייק ריו"ח שם ממתניתין כעין דיוק התוי"ט הכא ודחינן ליה כל האומר ולא לך כאומר שבועה שאין לכם בידי דמי ע"ש. וה"נ נאמר כאן דלזה ולזה או לזה לזה כאומר לכולכם דמי. גם מש"כ עוד דלדעת הרמב"ם דלזה ולזה הוא כמו שתלאן זב"ז אתיא רישא ככ"ע אפי' כר"ש. תמוה דלר"ש מ"מ ה"ל למיתני ברישא רבותא דלזה ולזה:

משנה ח

במשנה והלא המיושן יפה כו'. בפ"ו דב"ב מ"ג איתא דישן משל אשתקד ומיושן מג"ש. ולכן תימה על הרמב"ם והרע"ב והשו"ע של"ד בלישנייהו ונקטי ישן תחת מיושן:

משנה י

בתוי"ט ד"ה ומעשה כו' א"ת מ"ש כו'. דהוה נדר טעות כבר כתב הר"ן כו' במחכ"ת ל"ד דנדר טעות לא הוי אלא היכא דכבר מת. והתם נמי שרינן בהיתה נאה מעיקרא וע' לשון הר"ן:

פרק י

משנה א

בתוי"ט ד"ה ולא הפר הבעל אלא שתק מעל"ע. רש"י. וכ"מ מפי' הרא"ש בד"ה קמ"ל. ק"ל דהא זה הוה קיום כדכתיב הקים אותם כי החריש לה ביום שמעו וא"כ מאי קאמר תו ואצ"ל שקיים א' מהן הלא היא היא. וכן הגמרא לא מקשה אלא השתא כו'. ול"נ דר"ל

דעדיין לא עבר יום שמעו דהשני וקמ"ל דאינה מותרת בהפרת האחד אע"פ שעדיין לא נתקיים מהשני. וכ"מ לקמן בגמרא וארוס לחודי' מפר וכ"ת אב כו' דאם הקים הקים:

משנה ב

בתוי"ט ד"ה שהבעל מפר כו'. ומש"ה לא הוי סתם ואח"כ מחלוקת דהא פוסקין לקמן כחכמים. ולכאורה תמוה דהא סתם ואח"כ מחלוקת ג"כ א"ה כסתם. וכבר עמד עליו בזה התו"ח. אולם דבריו יתכנו לפמש"כ התוס' בריש ביצה (ב ב) ד"ה גבי. דבכה"ג הוה כרבים נגד רבים (דלא כמש"כ בפ' י"נ). וא"כ לא ה"ל לפסוק כחכמים דהא הוי רבים נגד רבים. אבל הוא עצמו לא כתב כן בפ"ו דערכין מ"ג בסופה בשם הכ"מ:

משנה ה

במשנה וחכ"א כו' עד שתכנס לרשותו. ופי' הר"ן שתכנס לחופה. והטור סי' רל"ד באר יותר דבמסר האב לשלוחי הבעל אינו מפר עדיין והביאו שם השו"ע בשם וי"א (אבל הר"ן נראה דל"ד נקט חופה דלקמן (פט) בד"ה זה"כ דקתני גבי א"נ. משמע להדיא דה"ה במסר) והב"י תמה עליו דלישנא דמתניתין עד שתכנס לרשותו ובמסר כבר נכנסה לרשותו. וכוונתו נראה להא דכתובות (מט) ארנב"י אף אנן נ"ת הבא על א"א כיון שנכנסה לרשות הבעל לנשואין כו' נכנסה לרשות הבעל בעלמא ר"ל אפי' מסר לבד ע"ש. אבל לפלא שנעלם מעינו הבדולח התוספות שם (מח) ד"ה לעולם דמחלקי בין לישנא דכיון שנכנסה ללישנא מעד שתכנס דעד יש במשמעו עד שתכנס לחופה. עד שר"ה או חייא ב"ר רצו לדייק מלשון זה (ולפי גי' עד שתכנס לרהב"ע) דמתני' דמסירה לא מהני (דמש"כ המהרש"א שם בתוס' דפרכי מברייתא לא מחוור דא"כ טפי ה"ל ליפרוך מלישנא דמתניתין שם (נז) ב"ד של אחריהן אמרו אין האשה אוכלת בתרומה עד שתכנס לחופה) והכי קי"ל שם דבתרומה אינה אוכלת במסירה. ונ"ל דהטור למד דין הפרה מתרומה (כדרבה בכאן דמשוה להו אהדדי וגם אביי לא אמר אלא לדחויא בעלמא) דכמו דחיישינן לסמפון בתרומה במסר כמו כן לענין הפרה. וכ"כ המורמ"ש שם בפשיטות על פרש"י בד"ה מסירתה לכל. ולפ"ז נדרים שנדרה אחר המסירה יכולין להפר הבעל והאב בשותפות ממ"נ דאם לא ימצא סמפון הפרת הבעל לחודה סגי. ואם ימצא סגי בהפרת האב לחוד (ודעת לנבון נקל לחלק בין זה להא דכתב הר"ן לקמן (עד) לענין ב' יבמין דבעינן שיהא ידוע בשעת הפרה ע"ש) אבל נדרים שקודם המסירה לא דלמא לא ימצא סמפון ובעל אינו מפר בקודמין. ולפמש"כ י"ל דגם הרמב"ם לא יחלוק על הטור בזה דז"ל בפי"א מה"ג הכ"ב מסר האב כו' ולא הבעל יכול להפר שאין הבעל מפר בקודמין. ומזה דייקו דמשמע הא בנדרים שנדרה אחר שנמסרה יכול להפר עי' בהגר"א סקכ"א.

דא"ל דאתי לאפוקי דאותן יכולין להפר בשותפות כנ"ל. או אפי' אם הפר הבעל לחודיה אם לא ימצא בה סמפון יהיו מופרין למפרע. אבל באמת הרמב"ם בפ"ו מהל' תרומות ה"ג ובפ"ח ה"ז הביא הטעם על הא דאינה אוכלת עד שתכנס לחופה. משום גזירה שמא תאכיל כו' והשמיט טעם דסמפון. ולכאורה תמוה דהא מוכח להדיא בכתובות (נח) דלכ"ע למשנה אחרונה הטעם משום סמפון. וכה"ג הקשו התוס' שם (מח ב) על פרש"י. וכן תמה בגה"ש לקמן על הר"ן (ואישתמיטתיה במחכ"ת שכן גם דעת רש"י והרמב"ם) ואולי סמכו על סוגיא דקדושין (ר"ד יא) דפשטה משמע דטעם מ"א משום דעולא דהיינו שמא ימזגו כו'. ועתוס' שם שנדחקו בזה:

פרק יא

משנה א

במשנה ואלו נדרים שהוא מפר כו'. עי' בתוי"ט מה שהביא בשם הר"ר יחיאל דקרא דכל נדריה (דמשמע דאב מפר אף נדרים שאין בהם ע"נ) היינו קודם שנתארסה. והקשה (דספרי) אתי לנתארסה ומת הבעל כו'. וק"ל דהא לעיל (ע ב) אמרי' מקיש קודמי הויה שניה לקודמי הויה ראשונה. אח"ז מצאתי קושיא זו להלח"מ ברפי"ב מה"נ ולהגר"א בסי' רל"ד ס"ק ק"ט. ועק"ל דמאי מקשה שם אימא ה"מ בנדרים של"נ לארוס כו'. הל"ל דזה נ"ל מהיקשא דע"כ איירי לאחר שנתארסה לדברי הררי"ח:

משנה ב

במשנה פירות מדינה זו עלי יביא כו'. לקמן (פב ב) מסקינן דר' יוסי דוקא קאמר לה אבל לרבנן גם זה מיקרי עינוי נפש. ולכן תמוהין דברי הרע"ב שפסק כרבנן ואפ"ה חשב זה בדברים שבינו לבינה. ואולי מפרש שם כפי' הרא"ש בפי' הא' דהא דקאמר ומאי א"י להפר כו' הוא שנויא אחרינא ור"ל דגם רבנן מודו לר"י בהא שאינו נדר ע"נ והא דאמר שמואל בהנאת פלוני עלי דמפר הוא משום דברים שבינו לבינה. אבל מדבריו גופיה בתחלת המשנה מוכח דס"ל דלרבנן הוה זה נדר דע"נ. ומה שתמה עליו התוי"ט במש"כ בשלא תכחול כו' הוי ג"כ דברים שבל"ב. דהא כיון דסתמא קאמר ולא התנה כו' לפי שעה אף לר"י הוה ע"נ. טפי ה"ל לתפוס עליו במש"כ בס"ד בפירוש דשלא תכחול לעולם הוה דברים שבל"ב:

משנה ג

בתוי"ט סד"ה בלקט כו'. והא כו' משמע דמתחלק בגורן כו' אלא לכל הבא צריך לחלק לו בע"כ. וק"ק מהא דתנן התם מ"ו היה מציל נוטל מחצה כו' ע"ש:

שם ד"ה יטלו כו' כתב הכ"מ כו' שיש לחלק כו' וק"ל דאם איתא לחילוקיו ה"ל להש"ס למדחי הא דרב הושעיא דע"כ ל"א ריב"י אלא בעלמא אבל הכא לענין נדר מודה דאסור מהני טעמי. ולעד"נ לחלק דדוקא הנאה שיש לבעה"ב לתתן לכל מי שירצה הוא דאינה ממון כההיא דקדושין דגם האשה המתקדשת לא תהיה לה בהן אלא טו"ה זו בלבד. אבל ההנאה שמגיע להמקבל כי הכא חשיבא ממון כיון דיכולין אח"כ למכרן. ופלוגתת ריב"י ורבי הואיל דהגנב אכלו להא דמיא דהרי הגיע לו הנאה גמורה. ומדוייק הגי' דכאן ואכלו ובתוספתא בפ"ג דמע"ש האוכל טבל ש"ח. ובקדושין ליתא למלת ואכלו. ואולי שתי ברייתות נינהו. והש"ס מייתי התם ההיא ברייתא דוקא משום דשם מיירי בטו"ה הקטנה כדאמרן. ומתורץ בזה תמיהת הרא"ש כאן דל"מ לתרוצי הכא בשנפלו לו מבית אבי אמו כהן דא"כ למאי נקט ואכלו. וכן מתורץ קושיית הש"א בתשו' ע"ז בסתירת דברי ר' יהושע אהדדי ע"ש. דהתם בב"מ להזוכים דאיכא טו"ה הגדולה הוה ממון אף לר' יהושע. ושם משמע דעיקר הקפידה דליהוי ממון אינה רק לגבי הקונה מדאמר טו"ה א"מ לקנות כו' ול"א להקנות. ולא נצטרך ג"כ לאריכת דברי הש"ך בחו"מ סי' ש"נ ונכון בס"ד. ולפ"ז יצא לנו דין מחודש דישראל שקדש בת כהן במתנות כהונה דהיינו הזרוע כו' מקודשת דלדידה הוי טו"ה הגדולה דהוי ממון דקי"ל (חולין קל"ב) כהן ואפילו כהנת ואפי' היא אשת ישראל. ואע"ג דהוא לא נתן לה מידי דטו"ה שלו הקטנה א"מ מ"מ מקודשת כיון דבאה הנאה לה מחמתו כמש"כ הר"ן בקדושין גבי מכרן וקדש בדמיהן. וה"ה במקדש בתרומה ע"י אב כהן בקטנה או בנערה. ומש"כ התוי"ט בסה"ד דלהר"ן יטלו דוקא כו'. עמש"כ שם (קט):

משנה י

במשנה רי"א אף המשיא כו'. ועדיין היא נערה כצ"ל בוי"ו לפירוש הר"ן והרא"ש וכמו שהעתיק הר"ן:

משנה יב

תוי"ט ד"ה ותהא בסופו. והא דאמר חמותו ונעשית א"א נידון כו' כצ"ל עי' סנהדרין (פא):